

บทคัดย่อ

นโยบายทางการเกษตรที่อยู่บนพื้นฐานของการสร้างแรงจูงใจและการมีส่วนร่วมของเกษตรกรมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน ดังนั้นการยกระดับความยั่งยืนทางการเกษตรควรที่จะต้องศึกษาถึงความนิยมของเกษตรกรและความเหมาะสมเชิงพื้นที่ งานวิจัยนี้ใช้แบบจำลองทางเลือก (Choice Experiments) ในการวิเคราะห์ความแตกต่างของความนิยมที่เกษตรกรรายย่อยมีต่อนโยบายการเกษตร รวมถึงวิเคราะห์ถึงศักยภาพและต้นทุนในการนำนโยบายต่างๆไปดำเนินการในเชิงพื้นที่ โดยใช้แบบจำลองกลุ่มแฝง (Latent class model) วิเคราะห์ร่วมกับคุณลักษณะของเกษตรกรและไร่นาในการจำแนกกลุ่มเกษตรกรและอธิบายคุณลักษณะของเกษตรกรในแต่ละกลุ่ม รวมทั้งศึกษาความเต็มใจรับ (Willingness to accept) ค่าชดเชยเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางการเกษตรที่เป็นมิตรต่อระบบนิเวศ โดยใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามจำนวน 532 ชุดจากเกษตรกรอำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรสมัครใจและยินดีที่จะเข้าร่วมโครงการเกษตรยั่งยืนหรือโครงการจ่ายเงินชดเชยเพื่อระบบนิเวศบริการ (payment for ecosystem services:PES) โดยการปรับวิธีการทำการเกษตรโดยการปลูกพืชหลากหลายชนิดและลดใช้สารเคมีในปริมาณและระยะเวลาที่สัญญาระบุไว้ ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรต้องการเงินชดเชยที่สูงขึ้นตามปริมาณการลดใช้สารเคมีโดยเฉพาะในกรณีที่สัญญาระยะยาว เกษตรกรนิยมการปลูกพืชที่ใช้น้ำน้อย โดยสามารถจำแนกเกษตรกรออกเป็น 4 กลุ่มตามความนิยมที่แตกต่างกันและคุณลักษณะของเกษตรกรและไร่นา เมื่อวิเคราะห์ในเชิงพื้นที่แล้วพบว่าพื้นที่ตอนบนของอำเภอแจ้ห่มเป็นพื้นที่มีต้นทุนสูงสุดในการดำเนินนโยบายเกษตรยั่งยืน

คำสำคัญ เกษตรยั่งยืน (Sustainable agriculture), แบบจำลองทางเลือก (Choice experiments), ความเต็มใจรับ (WTA), นโยบายเกษตรสิ่งแวดล้อม (Agri-environmental schemes), ความนิยมที่ต่างกัน (heterogenous preferences), การวิเคราะห์เชิงพื้นที่ (Spatial analysis)